ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 11

Ünite

KÜRESEL ORTAM:BÖLGELER VE ÜLKELER

Konu

- İlk Kültür Merkezleri
- Kültür Bölgeleri
- Türk Kültürü
- Anadolu'nun Kültürel Özellikleri

OGM MATERYAL

https://ogmmateryal.eba.gov.tr

6. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1 Paleolitik Çağ'da küçük gruplar hâlinde avcılık ve toplayıcılıkla göçebe bir yaşam tarzına sahip olan insanlar, Neolitik Çağ'da tarımla birlikte yerleşik hayata geçmiştir. İlk medeniyetler, genel olarak orta kuşağın ılıman iklim özelliklerine sahip bölgeleriyle verimli topraklar ve su kaynakları çevresinde kurulmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

2 Güneydoğu Toros Dağları'ndan başlayarak güneyde Basra Körfezi'ne kadar uzanan ve Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki bölgeyi kapsayan Mezopotamya'da kurulan medeniyetlere Sümerler, Asurlular, Babilliler, Akadlar ve Elamlar örnek verilebilir. Bölgenin düz arazilerden oluşması, önemli göç ve ticaret yolları üzerinde bulunması sık sık istilalara uğramasına ve farklı kültürlerin bu bölgede yaşamasına neden olmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

3 Mısır, Afrika'nın kuzeydoğusunda Nil Nehri çevresinde kurulmuş bir medeniyettir. Nil Nehri'nin taşma zamanlarını hesaplamak amacıyla güneş takvimini geliştiren Mısırlılar, taşkın sonrası tarla sınırlarını yeniden düzenlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarla matematik ve geometrinin gelişmesine katkı sunmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

4 Mısır, Mezopotamya, Hint, Çin ve Anadolu medeniyetleri genelde akarsu boylarında kurularak gelişim göstermiştir. Bazı Akdeniz medeniyetleri ise arazinin çok engebeli olmasından dolayı denizcilikte ilerlemiştir. Yapılan ticari faaliyetler, bu medeniyetlerin başka medeniyetlerle etkileşimini artırarak gelişmelerine olanak sağlamıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

5 İnka Medeniyeti Büyük Okyanus'a paralel uzanan And Dağları üzerinde, Aztek Medeniyeti Meksika'nın orta ve güney kesimlerinde, Mayalar Orta Amerika'nın Yukatan Yarımadası'ndaki verimli topraklar ile su kaynakları çevresinde kurulmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

6 Toplumsal gelişme süreci içerisinde oluşan, bir topluma veya halk topluluğuna özgü sanat eserleri, inanç, dil, din, düşünce, tutum, davranış, örf, âdetler gibi maddi ve manevi değerler olan kültür; komşu kültürler, teknolojik gelişmeler, coğrafi konum, iklim, yeryüzü şekilleri, toprak özellikleri, su kaynakları vb. coğrafi özelliklere bağlı olarak şekillenir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

7 Kültürün en önemli özelliği, bireyler tarafından öğrenilip benimsendikten sonra özelliklerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır. Toplumları oluşturan bireyleri ortak değerler etrafında birleştirerek toplumsal bir özellik gösteren kültür, birey ve toplumlar tarafından kullanıldığında anlam kazanır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

8 Geçmişten günümüze kalan anıt, mabet, heykel, kale, saray, şehir gibi somut tarihi ve sanatsal değerler ile dil, din, ahlak kuralları, geleneksel müzik, geleneksel dans, örf ve adetler gibi soyut değerlere kültürel miras denir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

9 Belirli kuralları olan, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan kültür, ihtiyaca cevap verememesi veya farklı kültürlerle etkileşime geçmesi durumunda zaman içinde değişebilir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

10 Kültür bölgelerinin oluşturulmasındaki güçlüklere rağmen ortak bazı özellikler dikkate alınarak kültür bölgeleri oluşturulur. Bu bölgelerin oluşturulmasında dil ve din, ön plana çıkan iki önemli kültür ögesidir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

11 Tarihi çok eskilere dayanan ve dünyanın en eski kültürlerinden olan Türk kültürü, ilk olarak Orta Asya'da şekillenmiştir. Orta Asya Türk kültüründe konargöçer yaşam tarzı ile hayvancılık faaliyetleri, bölgedeki iklim ve bitki örtüsünün bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. "Bozkır kültürü" olarak da adlandırılan Türk kültüründe çadır, at ve demirin önemi büyüktür.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

12 Göktürk alfabesiyle yazılan Orhun Kitabeleri, Türkçenin ilk yazılı örnekleri olması açısından Türk kültüründe ayrı bir öneme sahiptir. Taşlar üzerine nakşedilen ve önemli bir kültür hazinesi olan bu kitabelerde Türk kültürü ve devlet yönetimi ile ilgili önemli bilgiler yer almaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

13 Türk kültürü, diğer kültürleri özellikle askerî yönden etkilemiştir. Göçebe yaşam tarzının hâkim olduğu dönemde çok fazla mimari esere sahip olmayan Türk kültürü, yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte nicelik ve nitelik yönünden daha kayda değer eserlere sahip olmuştur. Uygurlar Dönemi'nde yerleşik hayata geçilmesi, mimari ve sanatta önemli gelişmeleri de beraberinde getirmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

14 Türk kültürünün en önemli unsurunu oluşturan Türk dili, bugün dünyanın birçok ülkesinde konuşulmaktadır. Türkler gittiği her coğrafyaya kültürünü götürmüş, farklı kültürlerle de barış içinde yaşamasını bilmiştir. Büyük devletler kurarak farklı değerlere sahip milletlere hoşgörülü davranan bu millet, adaleti dil ve din farkı gözetmeksizin sağlamaya çalışmıştır. Türk milletinin barışçıl ve birleştirici bir medeniyete sahip olması, kültürünün geniş bir coğrafyaya yayılmasını sağlamıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

15 Orta kuşağın Ekvator'a yakın kısmında yer alan Anadolu toprakları, çok eski yerleşim alanları ile ilk kurulan uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Bu topraklarda kurulmuş olan çok sayıda kültür ve imparatorluk, Anadolu'da derin izler bırakarak Anadolu medeniyetinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

16 Anadolu'nun ilk çağlardan itibaren birçok uygarlığa ev sahipliği yapması ve her kurulan devletin Anadolu'da bıraktığı kültürel miras, Anadolu'nun medeniyetlerin beşiği olmasında etkili olmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

17 Orta Asya'dan dünyanın farklı bölgelerine göç eden Türk boylarının Anadolu'yu yurt edinmelerinde Anadolu ile Orta Asya arasındaki benzerliğin de etkisi bulunmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

18 Anadolu kültürünün oluşması; Osmanlı Dönemi'ne ait köprü, han, hamam, su kemeri, saray, köşk vb. mimari yapılar ile Orta Asya'dan Anadolu'ya getirilerek şekillenen gelenek, görenek gibi değerler sayesinde gerçekleşmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0 - 22	23 - 27	28 - 36	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-2-3-4-5. maddelerin konu özeti

6-7-8-9-10. maddelerin konu özeti

11-12-13-14. maddelerin konu özeti

15-16-17-18. maddelerin konu özeti

Eşleştirme

Verilen ifadeleri ait oldukları medeniyet ile doğru olarak eşleştiriniz.

1 Güneydoğu Toros Dağları'ndan başlayarak güneyde Basra Körfezi'ne kadar uzanan bu alan, Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki bölgeyi kapsamaktadır. Uygarlıkların gelişmesinde Fırat ve Dicle nehirlerinin yanı sıra verimli tarım alanları ile elverişli iklim koşulları önemli bir etkiye sahiptir.

2 Sarı Irmak ve Gök Irmak nehirleri arasındaki verimli topraklarda kurulmuş olan bu medeniyet, dünyanın en eski uygarlıkları arasında yer almaktadır. Ekonominin daha çok tarıma dayalı olduğu bu alanda ipek böcekçiliği ve ipek üretimi, İpek Yolu'nun ortaya çıkmasına ve ticaretin gelişmesine katkı sağlamıştır.

3 Afrika'nın kuzeydoğusunda Nil Nehri çevresinde kurulmuş bir medeniyettir. Kurulmasında Nil Nehri ve onun oluşturduğu verimli topraklar ile sıcak iklim koşulları etkili olmuştur. Bu medeniyet Nil Nehri'nin bir hediyesi olarak kabul edilir. Etrafının çöl ve denizlerle çevrili olması, diğer medeniyetlerle etkileşimini azaltarak kendine özgü ve uzun ömürlü bir medeniyet olmasını sağlamıştır.

4 Güney Asya'da yer alan yarımada, dünyanın en eski medeniyetlerinden birine ev sahipliği yapmaktadır. İndus ve Ganj nehirleri çevresinde kurulmuş olan bu medeniyet, tarım kültürü açısından ciddi bir potansiyele sahiptir. Birçok dine ev sahipliği yapan bu medeniyette halk, "kast sistemi" adı verilen sınıflara ayrılmıştır.

5 Ekvator çevresinde kurulduğundan dolayı şehir ve kalelerini And Dağları'nın yüksek kesimlerine inşa etmiştir. Taş işçiliğinin gelişmiş olduğu bu medeniyete ait mimari eserlerde kusursuz bir şekilde yontulup parlatılmış büyük taş bloklar kullanılmıştır. Temel geçim kaynağı tarım olan medeniyet Güneş'in hareketlerini izlemede uzmanlaşmış ve güneş saatini yapmıştır.

6 Fenike, İyonya, Lidya, Yunan ve Roma gibi medeniyetlerden oluşmaktadır. Bu medeniyetlerin çoğu, tarım alanlarının az olmasından dolayı deniz ticaretine yönelmiş ve koloniler kurmuştur. Ayrıca bu medeniyetler, gemi yapımı ile deniz taşımacılığında bulundukları dönemin en ileri seviyesine ulaşmıştır.

A Mısır Medeniyeti

B Hint Medeniyeti

C İnka Medeniyeti

Ç Akdeniz Medeniyeti

D Çin Medeniyeti

E Mezopotamya Medeniyeti

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Kubbe	Pusula	Pasifik	Urartular	Akarsu
Orta	Barışçıl	Yerleşik	Etkileşim	Türk Dili
Göçebe	Elamlar	Takas	Deniz	Konfüçyanizm
	Hoşgörü	Mağara	Örf	

1. Paleolitik Çağ'da küçük gruplar hâlinde avcılık ve toplayıcılıkla göçebe bir yaşam tarzına sahip olan insanlar, Neolitik Çağ'da tarımla birlikte ..... hayata geçmiştir.
2. Mısır, Mezopotamya, Hint, Çin ve Anadolu medeniyetleri genelde ..... boylarında kurularak gelişim göstermiştir.
3. Sümerler, Asurlular, Babilliler, Akadlar ve ..... Mezopotamya'da kurulan medeniyetlere örnek verilebilir.
4. Çin medeniyeti; barut, matbaa, mürekkep, ..., kâğıt gibi insanlık tarihine yön veren birçok buluşun ortaya çıkmasında etkili olmuştur.
5. Kültürler, diğer kültürlerle ..... içerisine girerek zamanla değişebilir.
6. Etnik bakımdan çok farklı toplumları içinde barındıran Çin kültür bölgesinde en yaygın inanış biçimleri ..... ve Budizm'dir.
7. ..... kültür bölgesi, Avrupalıların bu adaları keşfine kadar başka kültürlerden izole kalmıştır.
8. Türk kültürü ..... Asya'da ortaya çıkmış ve bu bölgenin doğal şartlarına bağlı olarak şekillenmiştir.
9. Orta Asya'daki iklim koşulları; Türklerin düşünce tarzı, inanç, ... ve geleneklerini etkilemiştir.
10. Türk kültüründe göçebe yaşam tarzı ile ortaya çıkan çadır yapma sanatı, daha sonra mimaride ..... ve yuvarlak kümbet anlayışının ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamıştır.
11. Türk milletinin ..... ve birleştirici bir medeniyete sahip olması, kültürünün geniş bir coğrafyaya yayılmasını sağlamıştır.
12. Paleolitik Çağ'da ..... ve ağaç kovuklarında yaşayan insanlara ait izlere Anadolu'nun çeşitli yerlerinde rastlanmaktadır.
13. İlk çağlardan itibaren Anadolu'da Hititler, İyonlar, ..., Frigler, Lidyalılar gibi çok sayıda uygarlık kurulmuştur.
14. Lidyalılar ticaretle uğraşmanın yanı sıra parayı bularak ticarette ..... yöntemini kaldırmıştır.
15. İyonlar, sahip olduğu coğrafi konumun sunduğu avantajlarla Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında koloniler kurarak ..... ticaretinde gelişmiştir.
16. Türk kültürünün en önemli unsurunu oluşturan ....., bugün dünyanın birçok ülkesinde konuşulmaktadır.
17. Türk kültüründe görülen ..... yaşam tarzı, sanatı da etkilemiştir.
18. Toplumu oluşturan bireylerin sahip oldukları kültürel özellikleri başkalarına dayatmak yerine ....., saygı ve sevgi içerisinde yaşamayı tercih etmeleri gerekir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. İlk yerleşmeler, zamanla büyüyerek şehir yerleşmelerine dönüşmüş ve insanlar arasındaki etkileşim daha da artmıştır.

İlk medeniyetlerin gelişmesinde;

I. Yazının icadı
II. Ateşin bulunması
III. Yerleşik hayata geçilmesi
IV. Sanayi şehirlerinin gelişmiş olması

gibi faktörlerden hangileri daha fazla etkili olmuştur?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) I,II ve III E) II,III ve IV

2. İlk kurulan yerleşmelerin ortak özellikleri incelendiğinde genel olarak ılıman iklim koşullarına sahip su kaynakları etrafında kuruldukları gözlemlenmektedir.

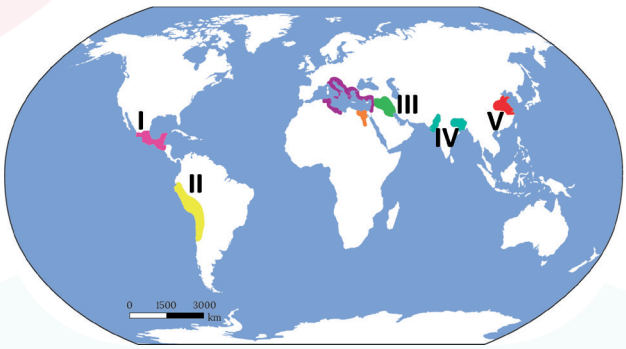

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisindeki ilk yerleşmeler bu genellemeye daha az örnek oluşturur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Mezopotamya'daki uygarlıkların gelişmesinde Fırat ve Dicle nehirlerinin yanı sıra verimli tarım alanları ile elverişli iklim koşulları önemli bir etkiye sahiptir. Bölgenin düz arazilerden oluşması, önemli göç ve ticaret yolları üzerinde bulunması sık sık istilalara uğramasına ve farklı kültürlerin bu bölgede yaşamasına neden olmuştur. Tarım, bölgede kurulan medeniyetler için oldukça önemli bir yere sahiptir. Tarıma uygun olmayan arazilerin tarıma kazandırılması adına sulama kanalları yapılmış ve bataklıklar kurutulmuştur.

Verilen bilgiye aşağıdaki medeniyetlerden hangisi örnek değildir?

A) Sümerler
B) Akadlar
C) Elamlar
D) İskitler
E) Asurlular

4. Fenike, İyonya, Lidya, Yunan ve Roma gibi medeniyetlerden oluşmaktadır. Bu medeniyetlerin çoğu, tarım alanlarının az olmasından dolayı deniz ticaretine yönelmiş ve koloniler kurmuştur. Ayrıca bu medeniyetler, gemi yapımı ile deniz taşımacılığında bulundukları dönemin en ileri seviyesine ulaşmıştır. Fenikeliler, kurmuş olduğu ticaret kolonileri sayesinde şehirlerin oluşmasına ciddi katkı sağlamıştır.

Yukarıda hangi medeniyete ait özellikler verilmiştir?

A) Akdeniz medeniyetleri
B) Hint medeniyeti
C) Mısır medeniyeti
D) Çin medeniyeti
E) Mezopotamya medeniyetleri

5. Coğrafi keşifler sonrasında Yeni Dünya'ya göçler ile İspanyol ve Portekizlilerin bu topraklara göç etmesi bu bölgelerdeki bazı medeniyetlerin son bulmasına neden olmuştur.

I. Aztekler
II. Asurlular
III. Mayalar
IV. Fenikeliler

Bu medeniyetlere yukarıdakilerden hangileri örnek verilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. Sarı Irmak ve Gök Irmak nehirleri arasındaki verimli topraklarda kurulmuş olan bu medeniyet, dünyanın en eski uygarlıkları arasında yer almaktadır. Ekonominin daha çok tarıma dayalı olduğu bu medeniyette ipek böcekçiliği ve ipek üretimi, İpek Yolu'nun ortaya çıkmasına ve ticaretin gelişmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca barut, matbaa, mürekkep, pusula, kâğıt gibi insanlık tarihine yön veren birçok buluşun ortaya çıkmasında etkili olan medeniyet heykelcilik, çinicilik, ipekli dokuma ve mimaride son derece gelişmiştir.

Yukarıda özellikleri verilen medeniyet harita numaralandırılan hangi alanda kurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Buluşlar, toplumların yaşam tarzları ile kültürler arası ilişkilerde köklü değişikliklere neden olabilir. Bazı medeniyetler buluşlarla insanlık yaşamına önemli katkıda bulunmuşlardır.

I	Hint	Pusula
II	Fenike	Alfabe
III	Lidya	Para
IV	Mayalar	Takvim
V	Sümerler	Yazı

Yukarıda verilen medeniyet ve buluş eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi, kapladığı alan bakımından dünyanın en büyük kültür bölgesini oluşturmaktadır. Orta Çağ'da sadece Avrupa'yı kapsayan bu kültür; daha sonra Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'yı içine alarak dünyanın diğer kültür bölgelerini etkilemiştir. Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi'nin kapladığı alan bakımından dünyanın en büyük kültür bölgesi olmasında ..... ve ..... etkili olmuştur.

Verilen bilgide boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi yazılabilir?

A) Ulaşımın gelişmesi - coğrafi keşifler
B) Tarımsal faaliyetlere başlama - yerleşik hayata geçiş
C) Avcılık - toplayıcılık
D) Teknolojik gelişmeler - uzay madenciliği
E) Sanayi faaliyetleri - kanalların açılması

9. Her toplumda farklı özelliklere sahip olan kültürü meydana getiren maddi (somut) ve manevi (soyut) unsurlar vardır.

Aşağıdakilerden hangisi kültürü oluşturan soyut unsurlardandır?

A) Coğrafi konum B) Saray C) Örf ve âdetler D) Yeryüzü şekilleri E) Kıyafet

10. Aşağıdaki haritada dünyadaki büyük kültür bölgelerinin dağılışı verilmiştir.

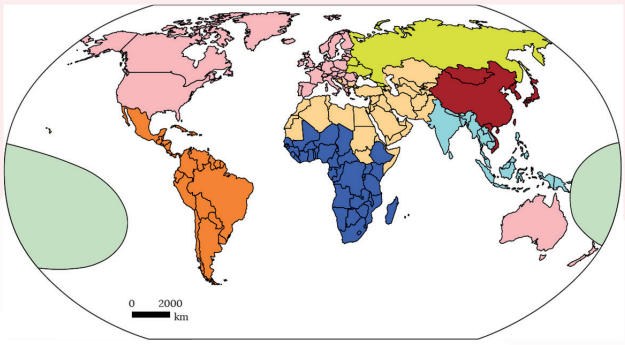

.....

.....

Buna göre yukarıda boş bırakılan alanlara aşağıdakilerden yazılmalıdır?

A) Slav-Rus Kültür Bölgesi, Hint Kültür Bölgesi
B) Afrika Kültür Bölgesi, Pasifik Kültür Bölgesi
C) İslam Kültür Bölgesi, Batı Kültür Bölgesi
D) Latin Amerika Kültür Bölgesi, Afrika Kültür Bölgesi
E) Pasifik Kültür Bölgesi, İslam Kültür Bölgesi

11. Büyük Okyanus'ta ki Melanezya, Mikronezya, Polinezya gibi binlerce adadan oluşmaktadır. Dünyanın en az nüfuslu ve diğer kültürlerden daha az etkilenen bu kültür bölgesi, Avrupalıların bu adaları keşfine kadar başka kültürlerden izole kalmıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen kültür bölgesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Batı Kültür Bölgesi
B) Afrika Kültür Bölgesi
C) Pasifik Kültür Bölgesi
D) İslam Kültür Bölgesi
E) Çin Kültür Bölgesi

12. Tarihi çok eskilere dayanan ve dünyanın en eski kültürlerinden olan Türk kültürü, ilk olarak Orta Asya'da şekillenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Türk kültürünün genel özelliklerine ait bir özellik <u>değildir</u>?

A) Konargöçer yaşam tarzına bağlı olarak denizcilik faaliyetlerinin önem kazanması
B) Kölelik ve bazı zümrelere ayrıcalık tanınması gibi durumların söz konusu olmaması
C) Yayıldığı bölgelerde diğer kültürlerle etkileşim içerisine girmesi
D) Halı ve kilim dokumacılığının günümüzde de varlığını koruyan kültürel miraslar arasında yer alması
E) Bozkır kültürüne bağlı olarak çadır, at ve demirin öneminin büyük olması

13. Neolitik Çağ'da Anadolu'nun sulak alanları ile verimli toprakları çevresinde yerleşmeler kurularak tarımsal üretime geçilmiştir. Bu dönemde Anadolu'da önemli yerleşim alanları ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu alanlar arasında <u>yer almaz</u>?

A) Çatalhöyük (Konya)
B) Hacılar (Burdur)
C) Göbeklitepe (Şanlıurfa)
D) Çayönü (Diyarbakır)
E) Beldibi (Antalya)

14. Aşağıdaki haritada Anadolu'da İlk Çağ'da kurulan medeniyetler gösterilmiştir.

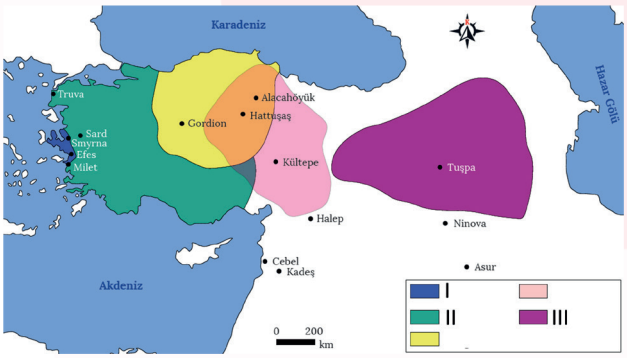

Haritanın lejantında numaralandırılan renklerin ait olduğu medeniyetler aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Lidyalılar - Hititler - İyonlar
B) İyonlar - Lidyalılar - Urartular
C) Frigler - Hititler - Urartular
D) Lidyalılar - İyonlar - Frigler
E) Urartular - Hititler - Frigler

15. Aşağıda bazı medeniyetlere ait bilgiler verilmiştir.

- Bu uygarlıkların insanlığa bırakmış olduğu en önemli miras yazının bulunmasıdır.
- Kendilerine özgü hiyeroglif adı verilen yazıyı kullanan uygarlık tıp ve eczacılıkta da önemli gelişmeler kaydetmiştir.
- Fenike, İyonya, Lidya, Yunan ve Roma gibi medeniyetler, gemi yapımı ile deniz taşımacılığında bulundukları dönemin en ileri seviyesine ulaşmışlardır.
- Medeniyet, barut, matbaa, mürekkep, pusula, kâğıt gibi insanlık tarihine yön veren birçok buluşun ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Verilenlerde hangi medeniyete ait bilgi yer almaz?

A) Mısır Medeniyeti
B) Akdeniz Medeniyetleri
C) Çin Medeniyeti
D) Mezopotamya Medeniyeti
E) Hint Medeniyeti

16. Coğrafya dersinde İlk Çağ'da Anadolu'da kurulan medeniyetlere ve ekonomik etkinliklerine dair sınıftaki öğrenciler sırayla aşağıdaki paylaşımları yapmışlardır.

Ali: Anadolu'da kurulan ilk medeniyet olan Hititler, Kızılırmak Nehri çevresinde yaşamış, bölgenin coğrafi şartlarına bağlı olarak tarım, hayvancılık ve ticaretle uğraşmıştır.

Elif: Urartular, Ankara yakınlarındaki Gordion'u başkent yaparak tarih sahnesine çıkmış, tarım ve hayvancılıkta ciddi gelişmeler kaydetmiştir.

Ahmet: İyonlar, sahip olduğu coğrafi konumun sunduğu avantajlarla Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında koloniler kurarak deniz ticaretinde gelişmiştir.

Buse: Frigler, bölgenin coğrafi şartlarına bağlı olarak hayvancılık ve madencilik ile yaşamlarını devam ettirmiştir.

Buna göre hangi öğrencilerin ifadelerindeki altı çizili kelimeler yer değiştirilirse verilenlerin tümü doğru olur?

A) Ali - Elif
B) Elif - Ahmet
C) Ahmet - Buse
D) Ali - Ahmet
E) Elif - Buse

17. Anadolu'nun ilk çağlardan itibaren birçok uygarlığa ev sahipliği yapması ve her kurulan devletin Anadolu'da bıraktığı kültürel miras, Anadolu'nun medeniyetlerin beşiği olmasında etkili olmuştur.

Aşağıda verilenlerden hangisi Anadolu'nun ev sahipliği yaptığı medeniyetler arasında yer almaz?

A) Karahanlılar
B) Osmanlı İmparatorluğu
C) Roma İmparatorluğu
D) Bizans İmparatorluğu
E) Selçuklu Devleti

Aşağıdaki soruları haritadan yararlanarak çözünüz.

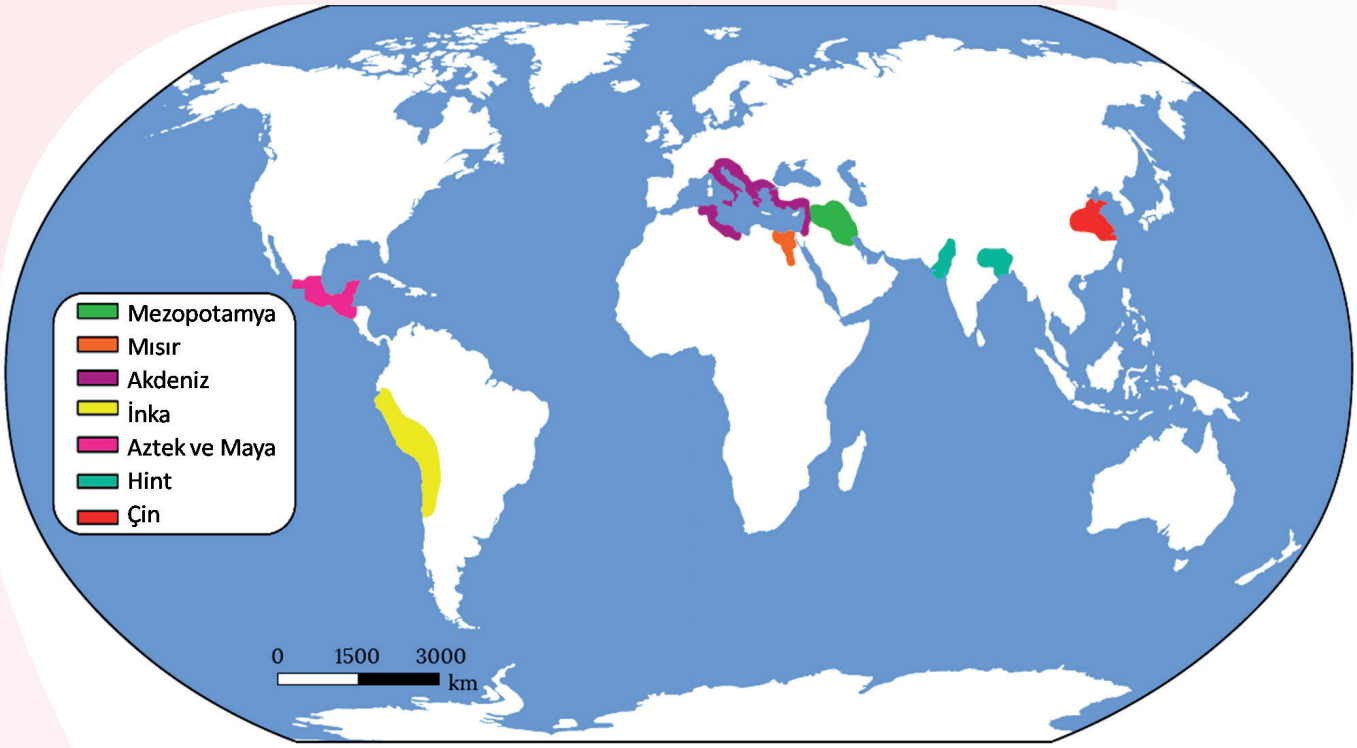

İlk Medeniyetlerin Kuruluş Alanları

1. **İlk medeniyetlerin kuruluş yerlerinin genel özelliklerini açıklayınız.**

.....
.....
.....
.....
.....

2. **Mezopotamya medeniyetine ait eserlerin günümüze ulaşamamasının nedeni açıklayınız.**

.....
.....
.....
.....
.....

3. **Mısır medeniyetinin kendine özgü ve uzun ömürlü bir medeniyet olmasının nedenini açıklayınız.**

.....
.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki soruları haritadan yararlanarak çözünüz.

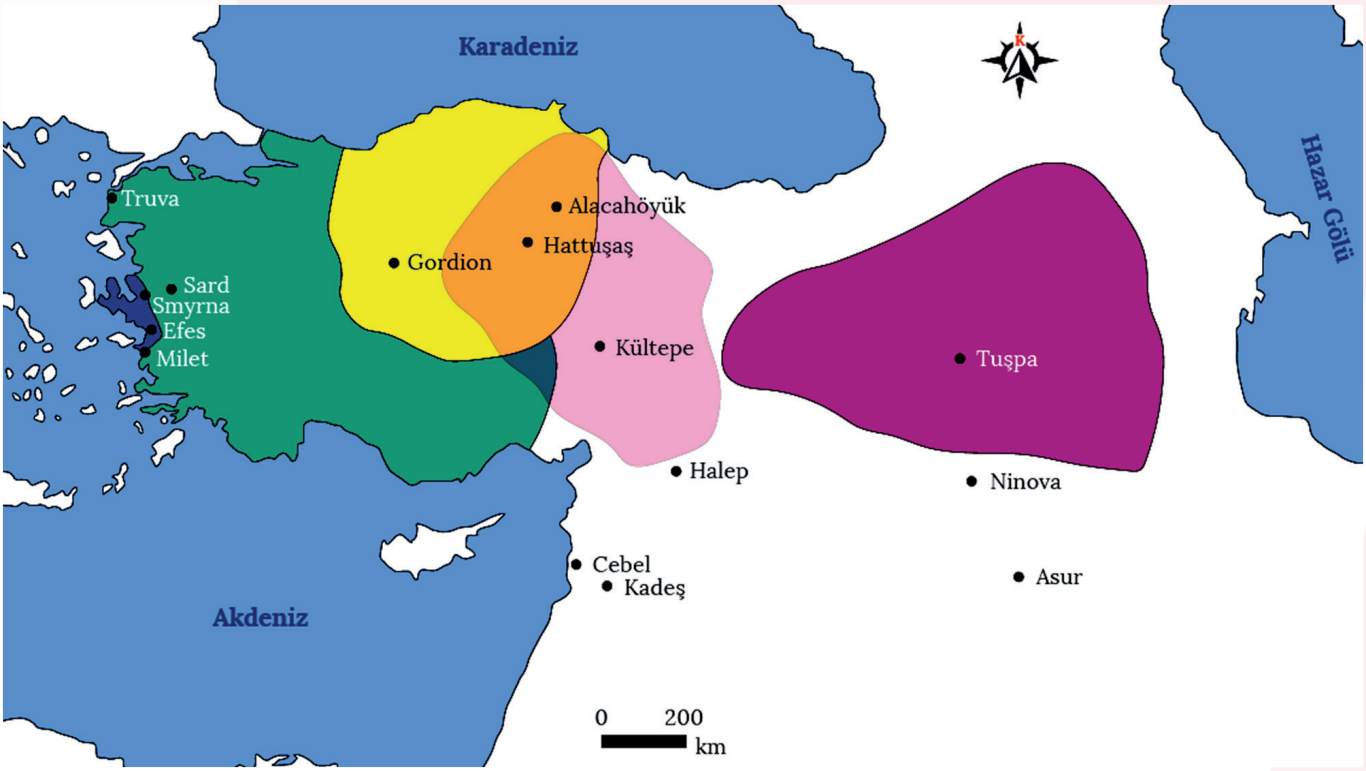

1. **Anadolu'da kurulan ilk medeniyetlerin temel geçim kaynakları ve ekonomik etkinlikleri hakkında bilgi veriniz.**

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Anadolu'nun ilk çağlardan itibaren birçok uygarlığa ev sahipliği yapmasının günümüzde turizme etkisini açıklayınız.**

.....

.....

.....

.....

.....

3. **Haritada gösterilen ilk medeniyetlerin isimlerini aşağıdaki renli kutuların yanına yazınız.**

.....	.....
.....	.....
.....	

Aşağıda verilen görsellerden ve haritadan yararlanarak soruları cevaplayınız.

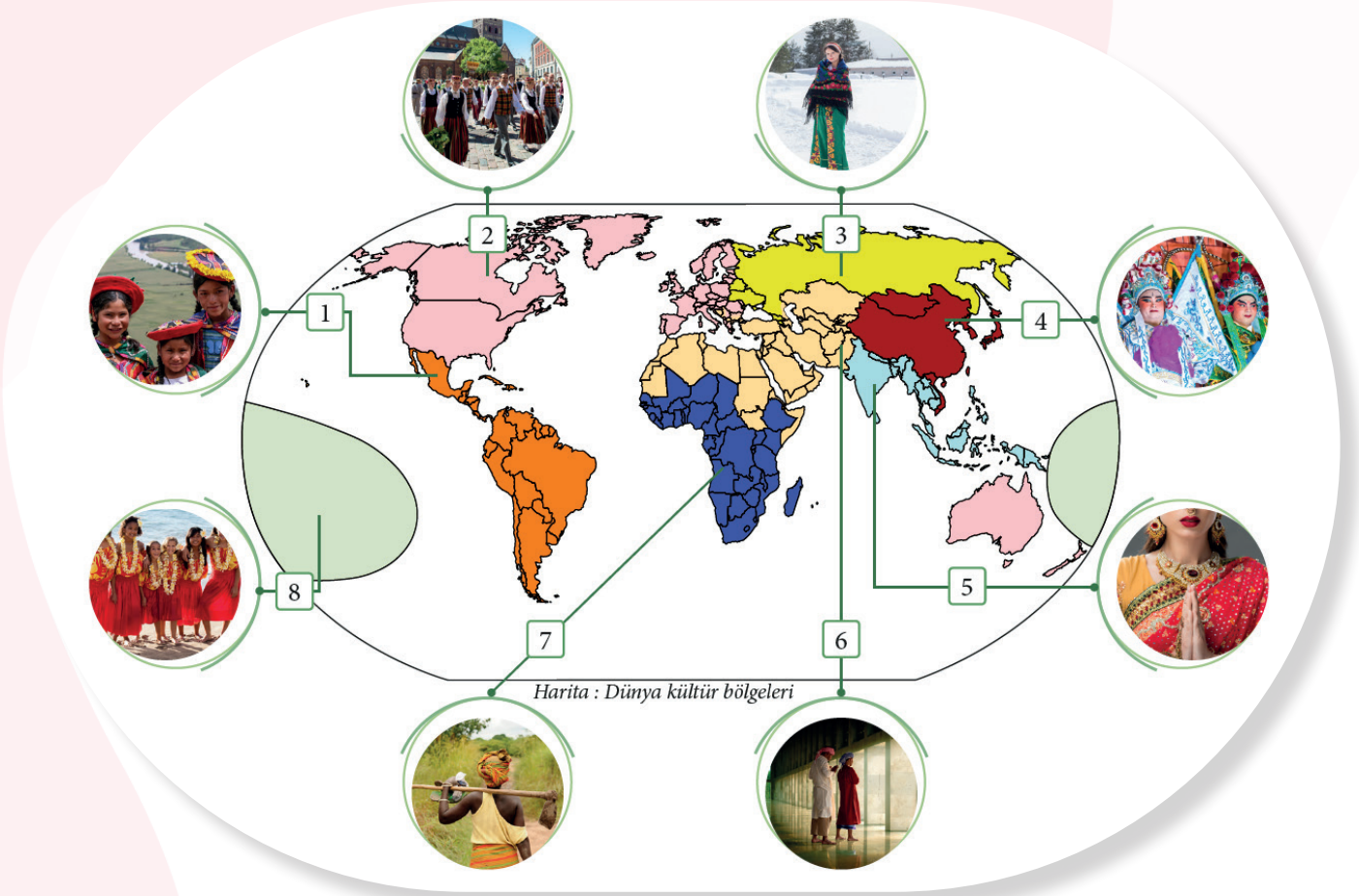

Harita : Dünya kültür bölgeleri

1. **Haritada verilen kültür bölgeleri ile görselleri eşleştirerek ilgili kültüre dair kısa bir açıklama yapınız.**

KÜLTÜR BÖLGESİ	GÖRSEL NUMARASI VE AÇIKLAMASI
A) İslam	6. Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir yerde gelişmesi sonucunda geniş yayılma alanı bulmuştur.
B) Slav-Rus	
C) Hint	
Ç) Latin Amerika	
D) Batı (Avrupa)	
E) Doğu (Çin)	
F) Afrika	
G) Pasifik	

2. **Afrika Kültür Bölgesi'nin yayılışını sınırlandıran fiziki çevre faktörleri nelerdir? Açıklayınız.**

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Şintoizm, ataların ruhlarıyla ilişkilendirilen tabiat üstü varlıklara veya güçlere (kami) belli ritüeller çerçevesinde tapınma; aynı zamanda ilkel bir tabiatçılık anlayışından beslenen ve tabiatla insan arasında mevcut, görünen ve görünmeyen her türlü ilişkiye önem atfeden güçlü bir ahlâk sistemi geliştirmiştir. Önemli bayramların başında bereketi temsil eden pirinç aracılığıyla ilkbahar (pirinç ekme) ve sonbahar (hasat şükranı) bayramları ile yılda iki defa Amaterasu ve yılda bir defa yerel kami adına kutlanan bayramlar gelir. Şinto inancında kutsallık atfedilen belli bir merkez yoktur. Bunun yerine başta Japon toprakları olmak üzere bütün tabiat kutsal kabul edilir. Fakat dağlara, özellikle de Fuji Dağı'na kamilerin meskeni olduklarına inanıldığından saygı gösterilir. Güneş, Şinto sembolizminde önemli bir yere sahiptir. Japonya kelimesinin Japoncadaki karşılığı olan Nippon (Nihon) "Güneşin doğduğu ülke" anlamına gelir. Japon bayrağını oluşturan beyaz zemin üzerindeki büyük kırmızı nokta güneşi temsil eder. Animistik dinlerin çoğunda rastlandığı üzere tanrısal güçlere karşılık gelen ve "tabiat ruhları" (yaşam güçleri) şeklinde açıklanan kamiler tabiattaki her şeyde mevcuttur.

İslam Ansiklopedisi, Şintoizm Maddesi

3. "Bir toplumun inanç sistemine bakılarak coğrafi şartlarıyla ilgili çıkarımlarda bulunulabilir." **cümlesini metinle ilişkilendirerek açıklayınız.**

.....
.....
.....
.....
.....

4. **Maddi kültür unsurlarıyla manevi kültür unsurları arasındaki etkileşimi Japon Kültür Bölgesi'yle ilişkilendirerek açıklayınız.**

.....
.....
.....
.....
.....

5. **Şintoizm'in dışarıya kapalı bir din olmasının nedenleri nelerdir? Açıklayınız.**

.....
.....
.....
.....
.....

Sınıflandırma

Kültürü meydana getiren maddi (somut) ve manevi (soyut) unsurları şemaya doğru olarak yazınız.

Hukuk kuralları	İklim özellikleri	Komşu kültürler	Dil	Toprak özellikleri
Yeryüzü şekilleri	Din ve inançlar	Coğrafi konum	Dünya görüşü	Siyasal örgütlenme
Ahlak kuralları	Su özellikleri	Örf ve âdetler	Simgeler	

KÜLTÜRÜ OLUŞTURAN UNSURLAR

Maddi (Somut) Unsurlar	Manevi (Soyut) Unsurlar

Haritayı Kullan

Aşağıdaki haritayı kullanarak verilen tabloya ilgili madeniyetlerin isimlerini yazınız.

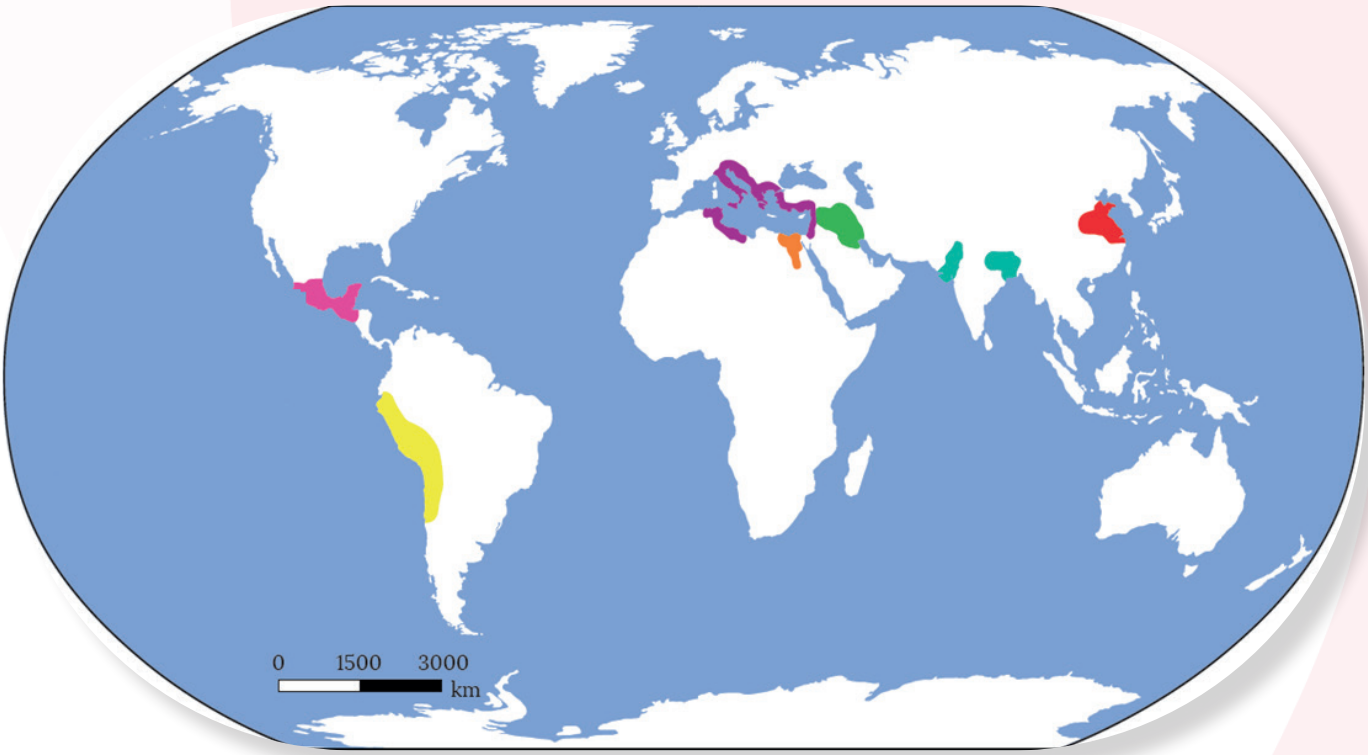

- Mezopotamya Medeniyeti
- Mısır Medeniyeti
- Akdeniz Medeniyeti
- İnka Medeniyeti
- Aztek ve Maya Medeniyeti
- Hint Medeniyeti
- Çin Medeniyeti

Tabloda verilenlere göre medeniyetleri gruplandırınız.

Asya Kıtası'nda kurulan medeniyetler	
Akarsu çevresinde kurulan medeniyetler	
Birden fazla kıtada kurulmuş olan medeniyetler	
Orta kuşakta yer alan medeniyetler	
Amerika Kıtası'nda kurulmuş medeniyetler	
Ekvator çevresinde kurulmuş medeniyetler	
Anadolu'da kurulmuş medeniyetler	

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyleri bulunuz.

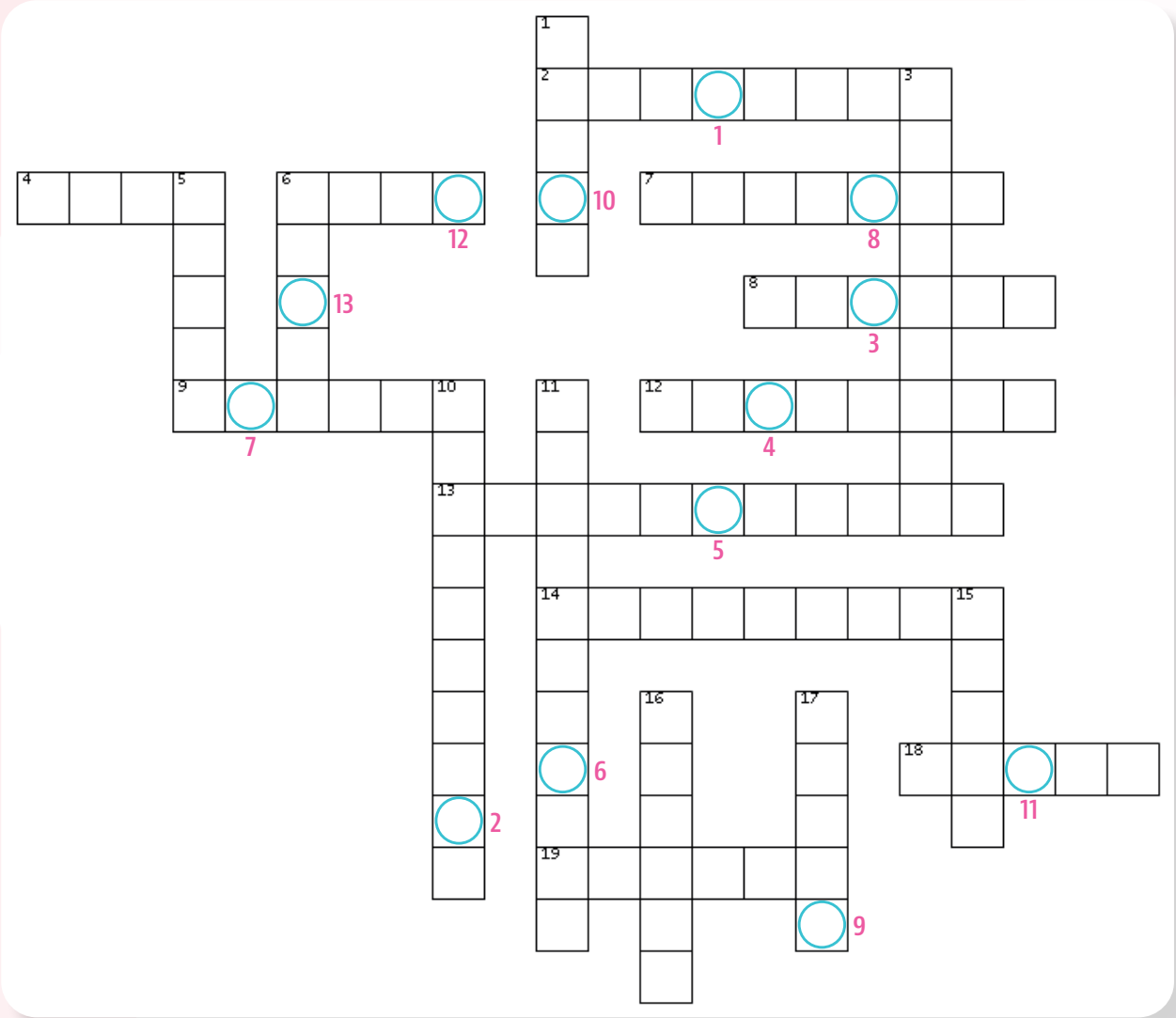

SOLDAN SAĞA

2. Çin ile Avrupa arasındaki tarihî ticaret güzergâhı
4. Ekvator çevresinde yüksek kesimlerde kurulan medeniyet
6. Mimari ve sanatta gelişmiş, kendilerine özgü takvimi olan medeniyet
7. Batı Anadolu'da Büyük Menderes Nehri çevresinde kurulan medeniyet
8. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü sanat eserleri, inanç, dil, din, düşünce, tutum, davranış, örf, âdetler gibi maddi ve manevi değerler
9. Mezopotamya medeniyetlerinde mimari eserlerde çokça kullanılan yapı malzemesi
12. Kızılırmak Nehri çevresinde Anadolu'da kurulmuş ilk medeniyet
13. Çadır, at ve demirin büyük öneminin olduğu kültür
14. Bir ülke veya topluma ait maddi ve manevi varlıkların yanı sıra fikir, sanat, bilim ve teknoloji çalışmalarıyla ilgili niteliklerin tümü
18. Yerleşik hayata geçişi etkileyen faktör
19. Yeni dünyanın kültürünü şekillendirirken, eski kültürleri de büyük oranda değiştiren kültür bölgesi

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Türk kültürünün dokumacılıktaki önemli simgesi
3. Doğu Anadolu'da kurulan hayvancılık ve madencilikte gelişmiş olan medeniyet
5. Tarımda gelişmiş, sulama ve bataklık kurutma yöntemleri sayesinde güçlenmiş orta Amerika medeniyeti
6. Afrika'nın kuzeydoğusunda Nil nehri çevresinde kurulan medeniyet
10. Anadolu'daki ilk yerleşimlerden biri
11. Paleolitik Çağ'da Anadolu'daki ilk yerleşim alanlarından biri
15. Paranın icadıyla ortadan kalkan ticaret yöntemi
16. Türk kültüründe bahar mevsiminin başlamasıyla kutlanan bayram
17. Orta Asya'dan gerçekleşen göçler sonrası Türk kültürünün en fazla etkilendiği kültür

ANAHTAR KELİMELER

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Kelime Avı

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. Medeniyet	LUGYKAIR	11
2. İki nehir arası	ZMYATPOAOME	15
3. Yazının icadı	LSREMERÜ	17
4. Resim yazısı	HLOYFRİİEG	12
5. Latin alfabesi	RİFELEELKNİ	13
6. Hint medeniyeti	TKSA	4
7. Kâğıt, pusula	ÇNİ	
8. Konargöçer	BÇEGEÖ	
9. Ticaret kolonisi	TEPÜELK	3
10. Nüfusu az kültür	İİFPAKS	9
11. Savunma duvarı	SEDDNİÇİ	
12. İnka medeniyeti	ÜATNGSŞİEA	5, 16
13. Akdeniz	CKLNİİİEDZ	8
14. Yerleşik hayat	İLNKEAOÇİĞT	1, 10
15. Baharat	AİNİSNDHT	14, 19
16. İlk kültür merkezi	TSAAAYRO	6, 18
17. Kitabe	OUNRH	7
18. Ata sporu	ŞÜERG	2

ANAHTAR KELİMELER

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. E 2. D 3. A 4. B 5. C 6. Ç

BOŞLUK DOLDURMA

1. Yerleşik	2. Akarsu	3. Elamlar	4. Pusula	5. Etkileşim	6. Konfüçyanizm
7. Pasifik	8. Orta	9. Örf	10. Kubbe	11. Barışçıl	12. Mağara
13. Urartular	14. Takas	15. Deniz	16. Türk dili	17. Göçebe	18. Hoşgörü

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. D 2. B 3. D 4. A 5. B 6. E 7. A 8. A 9. C 10. C 11. C 12. A 13. E 14. B 15. E 16. E 17. A

AÇIK UÇLU SORULAR - I

1. İlk medeniyetler, genel olarak orta kuşağın ılıman iklim özelliklerine sahip bölgeleriyle verimli topraklar ve su kaynakları çevresinde kurulmuştur. Mısır, Mezopotamya, Hint, Çin ve Anadolu medeniyetleri genelde akarsu boylarında kurularak gelişim göstermiştir.

2. Mezopotamya'da kurulan medeniyetlere ait mimari eserlerde yapı malzemesi olarak daha çok kerpiç kullanılmıştır. Bu durum, Mezopotamya medeniyetine ait kalıntıların sağlıklı bir şekilde günümüze ulaşmasını engelleyen önemli bir etken olmuştur.

3. Mısır medeniyeti Kuzey Afrika'da Nil nehri çevresinde kurulmuştur. Etrafının çöl ve denizlerle çevrili olması, diğer medeniyetlerle etkileşimini azaltarak kendine özgü ve uzun ömürlü bir medeniyet olmasını sağlamıştır.

AÇIK UÇLU SORULAR - II

1. Anadolu'da kurulan ilk medeniyet olan Hititler; Kızılırmak Nehri çevresinde yaşamış, bölgenin coğrafi şartlarına bağlı olarak tarım, hayvancılık ve ticaretle uğraşmıştır. Bir başka Anadolu medeniyeti olan Frigler, Ankara yakınlarındaki Gordion'u başkent yaparak tarih sahnesine çıkmış, tarım ve hayvancılıkta ciddi gelişmeler kaydetmiştir. Batı Anadolu'da Büyük Menderes Nehri çevresinde kurulan İyonlar, verimli topraklar ve elverişli iklim şartları sayesinde döneminin en önemli uygarlığı hâline gelmiştir. İyonlar, sahip olduğu coğrafi konumun sunduğu avantajlarla Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında koloniler kurarak deniz ticaretinde gelişmiştir. Gediz ve Küçük Menderes nehirleri çevresinde kurulan Lidyalılar ise ticaretle uğraşmanın yanı sıra parayı bularak ticarette takas yöntemini kaldırmıştır. Doğu Anadolu'da kurulan Urartular, bölgenin coğrafi şartlarına bağlı olarak hayvancılık ve madencilik ile yaşamlarını devam ettirmiştir.

2. Anadolu'nun ilk çağlardan itibaren birçok uygarlığa ev sahipliği yapması ve her kurulan devletin Anadolu'da bıraktığı kültürel miras, Anadolu'nun medeniyetlerin beşiği olmasında etkili olmuştur. Anadolu topraklarındaki tarihî ve arkeolojik kalıntılar ve eserler Türkiye'yi turizm açısından bir cazibe merkezi hâline getirmiştir.

3.

İyonlar	Hititler
Lidyalılar	Urartular
Frigler	

BECERİ TEMELLİ

1. A) 6 - İslam: Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir yerde gelişmesi sonucunda geniş yayılma alanı bulmuştur.
   B) 3 - Slav Rus: Kültür ocağı Ukrayna'dır. Sonraki süreçte merkezi Moskova olmuştur.
   C) 5 - Hint: Güney Doğu Asya'da gelişen bir kültürdür. Hinduizm ve kast sistemi hâkim manevi kültür unsurlarıdır.
   Ç) 1 - Latin Amerika: Güney Amerika kıtasında egemen olan kültürdür. Yoğun sömürgeciliğe maruz kalmıştır.
   D) 2 - Batı (Avrupa): Bu kültür ticaret ve sömürgecilik faaliyetleriyle farklı kıtalara yayılabilmiştir. Sanayi Devrimi'nin Avrupa'da başlaması yayılımını daha da artırmıştır.
   E) 4 - Doğu (Çin): İlk uygarlıkların görüldüğü yerlerden biridir. Etnik bakımdan çok farklı toplumları içinde barındırır.
   F) 7 - Afrika: Büyük Sahra Çölü'nün güneyinde kalmaktadır. Yoğun sömürgecilik faaliyetleri nedeniyle sanayileşme hızı oldukça düşüktür.
   G) 8 - Pasifik: Adalarda yaşayan halkların kültürüdür. İngiliz sömürgeciliğinin etkisiyle Avrupa kültürünün izlerine rastlanmaktadır.
2. Etrafını çevreleyen geniş çöller, tropikal yağmur ormanları, dağlık alanlar, yüksek şelaleler bu kültürü dış etkilere kapatmış; aynı zamanda yayılış alanını da sınırlandırmıştır.
3. "Önemli bayramların başında bereketi temsil eden pirinç aracılığıyla ilkbahar (pirinç ekme) ve sonbahar (hasat şükranı) bayramları ile yılda iki defa Amaterasu adına kutlanan bayramlar gelir." Metinde geçen bu cümleye göre çeltik tarımının önemli bir faaliyet olduğu anlaşılmaktadır. Çeltik muson iklimine ait bir bitkidir. Ayrıca volkanik bir dağ olan Fuji Dağı'nın kutsal kabul edildiği belirtilmektedir.
4. İnanç manevi kültürel unsurlardandır, bayrak ise maddi unsurlardandır. Metne göre güneş Şinto sembolizminde önemli bir yere sahiptir. Japonya'nın bayrağında beyaz zemin üzerindeki büyük kırmızı nokta güneşi temsil etmektedir.
5. Şinto inancında kutsallık atfedilen belli bir merkez yoktur. Bunun yerine başta Japon toprakları olmak üzere bütün tabiat kutsal kabul edilir. Fakat dağlara, özellikle de Fuji Dağı'na kamilerin meskeni olduğuna inanıldığından saygı gösterilir. Kendi toprakları ve burada bulunan Fuji Dağı'nın kutsal sayılması inançlarını yerel bir hâle getirmiştir. Bu da inanç sistemini Japon kültürünün bir parçası yapmıştır.

SINIFLANDIRMA

KÜLTÜRÜ OLUŞTURAN UNSURLAR

- **Maddi (Somut) Unsurlar**
  - Coğrafi konum
  - Toprak özellikleri
  - Su özellikleri
  - İklim özellikleri
  - Yeryüzü şekilleri
  - Simgeler
- **Manevi (Soyut) Unsurlar**
  - Dil
  - Din ve inançlar
  - Örf ve âdetler
  - Hukuk kuralları
  - Dünya görüşü
  - Ahlak kuralları
  - Komşu kültürler
  - Siyasal örgütlenme

CEVAP ANAHTARI

HARİTAYI KULLAN

Asya Kıtası'nda kurulan medeniyetler	Çin medeniyeti, Hint medeniyeti, Mezopotamya medeniyeti, Akdeniz medeniyetleri
Akarsu çevresinde kurulan medeniyetler	Çin medeniyeti, Hint medeniyeti, Mezopotamya medeniyeti, Mısır medeniyeti
Birden fazla kıtada kurulmuş olan medeniyetler	Akdeniz medeniyetleri
Orta kuşakta yer alan medeniyetler	Çin medeniyeti, Hint medeniyeti, Mezopotamya medeniyeti, Mısır medeniyeti, Aztek medeniyeti, Akdeniz medeniyetleri
Amerika Kıtası'nda kurulmuş medeniyetler	Aztek medeniyeti, Maya medeniyeti, İnka medeniyeti
Ekvator çevresinde kurulmuş medeniyetler	İnka medeniyeti
Anadolu'da kurulmuş medeniyetler	Akdeniz medeniyetleri, Mezopotamya medeniyeti

BİL - BUL - ÇÖZ

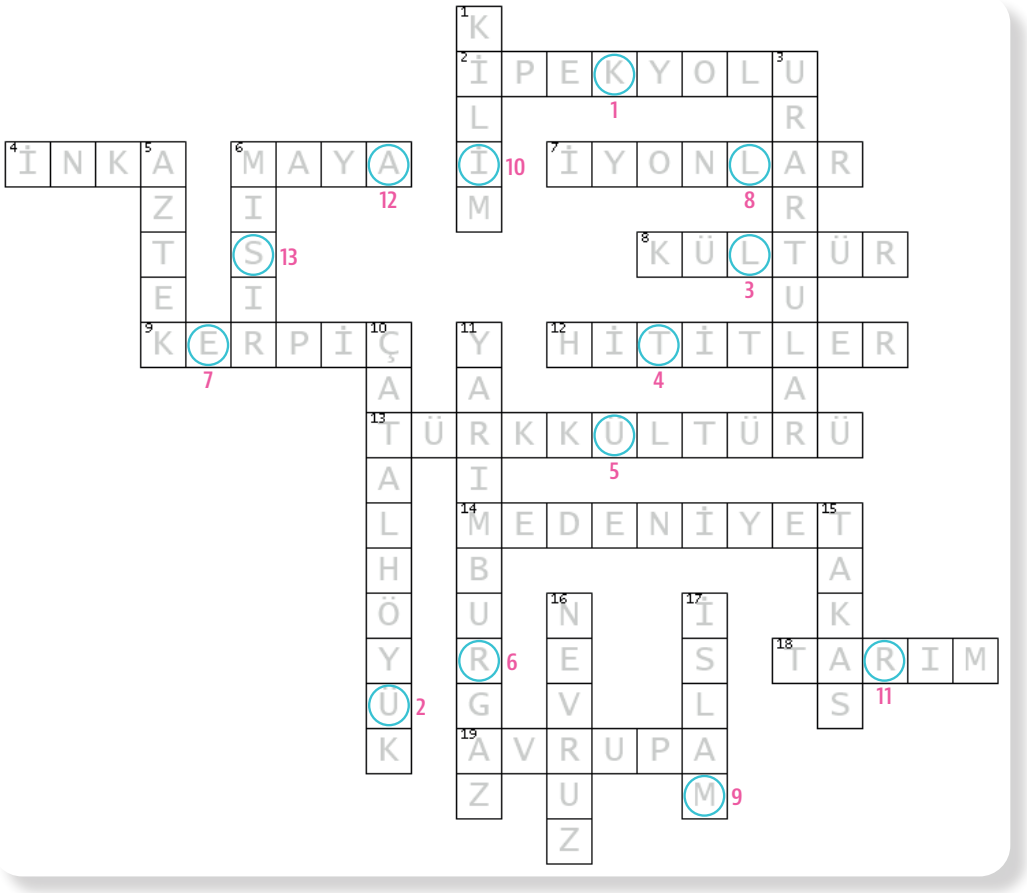

Anahtar Kelimeler: KÜLTÜREL MİRAS

KELİME AVI

1. Uygarlık	2. Mezopotamya	3. Sümerler	4. Hiyeroglif	5. Fenikeliler	6. Kast
7. Çin	8. Göçebe	9. Kültepe	10. Pasifik	11. Çin Seddi	12. Güneş saati
13. Denizcilik	14. Neolitik çağ	15. Hindistan	16. Orta asya	17. Orhun	18. Güreş

Anahtar Kelimeler: KÜLTÜR OCAĞI ORTA ASYA

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr